

Een afkoppel- en vergroeningsproject om water te infiltreren in de wijk.

Zorgplicht

Gemeente Horst aan de Maas

'Zorgplicht drinkwater concreet gemaakt in omgevingsvisie'

Eric Beurskens heeft als wethouder in de Limburgse gemeente Horst aan de Maas onder andere openbare ruimte, water en vergunningen in zijn portefeuille. *Hoe beoordeelt hij de zorgplicht voor drinkwater uit de Drinkwaterwet voor de gemeente?*

Beurskens: 'Laat ik vooropstellen dat het belang van voldoende en schoon (drink)water niet genoeg kan worden benadrukt. Zonder water is er geen leven mogelijk en de gemeente speelt een belangrijke rol op het gebied van het lokale watermanagement, samen natuurlijk met partners zoals het Rijk, de provincie, het waterschap en het drinkwaterbedrijf. Wij moeten ervoor zorgen dat onze inwoners kunnen beschikken over voldoende en schoon drinkwater, dat er voldoende water is voor de landbouw en het bedrijfsleven, dat het afvalwater kan worden afgevoerd en gezuiverd, en dat iedereen droge voeten houdt. Een complex geheel!'

Altijd een watertoets

'In het verleden kreeg water misschien niet altijd de bestuurlijke aandacht die het verdient, maar in Horst aan de Maas is dat inmiddels heel anders. Als gemeente doen wij bij elk plan dat de openbare ruimte raakt, vooraf een watertoets, waarbij we alle aspecten van water meenemen, kwalitatief én kwantitatief. We combineren dat zoveel mogelijk met de andere grote opgaven van dit moment: klimaatverandering, energietransitie en woningbouw.'

Grondwaterwinning beschermen

'Horst aan de Maas is een plattelandsgemeente met 45.000 inwoners, gelegen aan de westoever van de Maas in Noord-Limburg, tussen Venlo en Venray. De bodem bestaat vooral uit zand of veen, wat specifieke problemen meebrengt voor de landbouw, de waterhuishouding en de waterwinning. Eind vorige eeuw zijn de beken in dit gebied door de ruilverkaveling rechtgetrokken om overtollig water zo snel mogelijk af te voeren.'

'In onze gemeente bevindt zich een grondwaterbeschermingsgebied waar WML grondwater wint voor de drinkwatervoorziening. Het gaat hier om water dat ondergronds afstroomt van de Peel richting de Maas. Uiteraard zijn we daar en in de gebieden eromheen erg streng op zaken als het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het vervoer van gevaarlijke stoffen. Daarnaast besteden we – samen met het waterschap en lokale boeren – veel aandacht aan het vernatten van terreinen. Plannen die invloed zouden kunnen hebben op het water, stemmen we altijd aan de voorkant af met het waterschap en WML.'

Brede samenwerking, integrale aanpak

'In een kleine organisatie zoals de gemeente Horst aan de Maas is vaak maar een beperkt aantal personen belast met de onderwerpen riolering en water. Tegenwoordig zijn dit zulke complexe onderwerpen die nauw samenhangen met andere grote vraagstukken, dat je daar in je eentje niet meer uitkomt. Daarom zijn wij al in 2014 gaan samenwerken met zeven andere Limburgse gemeenten, in het Waterpanel. Inmiddels is dit uitgegroeid tot een Limburg-brede samenwerking van vijftien gemeenten, de provincie, het waterschap en drinkwaterbedrijf WML. Samen zoeken we de oplossingen voor watervraagstukken vooral in de samenhang met thema's zoals klimaatverandering en energietransitie.'

Project Waterklaar

'Dit heeft geleid tot het initiatief Waterklaar, waarin we ons richten tot inwoners, bedrijven en instellingen in ons gebied. Met voorlichting en concrete acties proberen we begrip en draagvlak te kweken voor het belang van water. Dat doen we aan de hand van de thema's waterkwaliteit, droogte, hittestress en wateroverlast. Als kleinere gemeente sta je dicht bij de burger en kun je makkelijk het gesprek aangaan. En dat doen we dus ook!'

Afkoppeling en infiltratie

'Onze gemeente zet bijvoorbeeld sterk in op afkoppeling en infiltratie van regenwater. Hiermee ontlasten wij het riool en de afvalwaterzuivering en vullen we tegelijkertijd de grondwatervoorraden aan. Dit laatste is belangrijk voor droge perioden, wanneer er voldoende grondwater moet zijn voor de drinkwatervoorziening en voor de landbouw. Uiteraard is bij de keuze voor afkoppeling vooraf samen met WML bekeken welke gevolgen dat voor de drinkwaterwinning kan hebben.'

'Horst aan de Maas is een groeigemeente: de oorspronkelijk zestien kernen groeien steeds meer aan elkaar en vóór 2025 willen wij 1.000 nieuwe woningen bouwen. Dat heeft gevolgen voor de drinkwatervoorziening en het waterbeheer. Daarom zetten wij ook bij deze opgave sterk in op afkoppeling van hemelwater en infiltratie.'

Draagvlak en betrokkenheid

'We proberen onze inwoners en de bedrijven te betrekken bij dit onderwerp door het gesprek met ze aan te gaan, maar ook door in de openbare ruimte te laten zien wat er gebeurt rondom water. Er

Eric Beurskens, wethouder gemeente Horst aan de Maas.

'BIJ ELK RUIMTELIJK PLAN VÓÓRAF EEN WATERTOETS'

zijn inmiddels wijkteams van inwoners die langs de deuren gaan om mensen te informeren over het afkoppelen van hemelwater en vergroenen van hun woonomgeving. Met ondernemers spreken wij als gemeente bijvoorbeeld over het 'waterproof' inrichten van hun bedrijfsterrein. Ook hebben we een e-mailnieuwsbrief #WijGaanGroen, met nieuwtjes, tips en trucs.'

Inrichting openbare ruimte

'In onze grootste kern, Horst, is onlangs een oud ziekenhuis ontwikkeld tot een multifunctioneel gemeenschapsgebouw, 't Gasthoës. In de openbare ruimte daaromheen hebben wij een soort showcase gemaakt van alles wat je kunt doen om waterproblemen aan te pakken en hittestress tegen te gaan. Dat gaat van meer ruimte voor water en speciale beplanting tot water-vasthoudende bestrating en andere slimme oplossingen.'

Verandert de invoering van de Omgevingswet de aanpak van de zorgplicht voor drinkwater binnen uw gemeente?

Beurskens: 'Zoals gezegd staat water bij ons al bovenaan en dat zal niet veranderen door de Omgevingswet. Tegelijkertijd is dit een uitgelezen kans om zaken integraal aan te pakken: door de combinatie van water met de klimaat- en energieopgaven, kunnen we flinke stappen maken. In onze gemeentelijke omgevingsvisie hebben we water en klimaat prominent benoemd en nemen we – meer dan voorheen – de natuurlijke en geologische situatie in ons gebied als basis. We zijn net begonnen met het opstellen van de eerste omgevingsplannen op basis van deze nieuwe omgevingsvisie. In die plannen zul je gaan zien dat ontwikkelingen in de toekomst meer de natuurlijke ondergrond zullen volgen. Dus geen woningbouw op een plek waar je geen drinkwater kunt leveren of waar er elk jaar wateroverlast is. En minder landbouw op plekken waar je elk jaar last hebt van droogte en veel moet beregenen met opgepompt grondwater.'

Wat wilt u andere overheden meegeven?

Beurskens: 'Er ligt nog een flinke opgave die minder te maken heeft met klimaat en energie: de vervanging van verouderde riool- en waterleidingstelsels. Dit is een enorme klus, die veel tijd, energie en geld gaat kosten. Daarom is ook samenwerking tussen gemeenten onderling en met waterschappen en drinkwaterbedrijven zo belangrijk, omdat je samen nu eenmaal sterker staat en meer kunt doen. Tegelijkertijd is deze operatie zó omvangrijk dat je als gemeente de verschillende werkzaamheden niet altijd kunt coördineren, met alle nadelige gevolgen voor bewoners van dien. Ik zou op dit vlak graag over meer bindende instrumenten willen beschikken.'

'Daarnaast ook een oproep aan het Rijk: bij een langetermijnvisie hoort ook de langetermijnzorg voor voldoende middelen. We zien helaas te vaak dat de financiering van langjarige projecten een speelbal is van de waan van de dag of van de kabinetsperiode. Daar mag wat mij betreft wel verandering in komen.'